

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 3 juni 2011

Mål nr

Ö 1743-10

KLAGANDE

EAs konkursbo
c/o Advokat AN

Konkursförvaltare (medförvaltare): Advokat AN

MOTPART

GA

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat BM

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2010-03-16 i mål Ö 318-10

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

För det biträde BM lämnat GA i Högsta domstolen fastställs ersättning enligt rättshjälpslagen till 14 480 kronor, avseende arbete. I beloppet ingår mervärdesskatt med 2 896 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EA:s konkursbo har yrkat att Högsta domstolen återförvisar målet till tingsrätten för erforderlig handläggning.

GA har bestritt yrkandet.

SKÄL

1. Sedan EA fört över vissa belopp till GA har båda satts i konkurs. EAs konkursbo har mot GA väckt talan om återvinning av överföringarna (efter avdrag för vissa återföringar). Frågan är om den talan rätteligen skulle ha väckts mot GAs konkursbo och om talan mot henne därför, såsom domstolarna har funnit, ska avvisas.
2. En allmän utgångspunkt är att rätt svarande i ett dispositivt mål är den mot vilken käranden riktar sin talan. Att i en rättegång svaranden är ”fel” ansvarssubjekt – d.v.s. att någon annan än svaranden såsom gäldenär eller besittare av omtvistad egendom eller i annan egenskap svarar för det anspråk som käranden gör gällande – ska således normalt inte leda till att domstolen avvisar ett yrkande rörande anspråket (jfr NJA 2010 s. 643). Om käranden

påstår att svaranden svarar för det hävdade anspråket ska yrkandet i regel prövas materiellt. Endast om särskilda förhållanden – t.ex. tredje mans intresse – motiverar sakprövningshinder ska yrkandet avvisas.

3. Av det anförda följer att även om GA, för det fall det anspråk som EAs konkursbo för talan om i sig skulle vara berättigat, inte personligen skulle ansvara för detta, ska boets talan tas upp till prövning om inte särskilda förhållanden föranleder annat. Frågan är då om det konkursrättsliga regelsystemet hindrar att talan väcks mot GA.

4. Den som satts i konkurs är inte därmed i sig betagen sin förmåga att rättshandla eller att vara part i rättegång. En talan som väcks mot konkursgäldenären ska alltså inte avvisas redan på grund av konkurstillståndet. Däremot kan det tillståndet, beroende på när talan väcktes och vad den avser, inverka på ordningen för en prövning.

5. Den talan som EAs konkursbo för mot GA går ut på betalning. Fråga är alltså, som boet också uttryckligen gjort klart i Högsta domstolen, om ett fordringsanspråk och inte, såsom domstolarna synes ha uppfattat det, om ett anspråk på egendom som ingår i GAs konkurs. Eftersom anspråket uppkommit före konkursbeslutet kan det bevakas i GAs konkurs såsom en konkursfordran.

6. I 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen föreskrivs att om en talan förs mot gäldenären angående en fordran som kan göras gällande i konkursen, får konkursboet träda in i rättegången vid sidan av gäldenären. Om bestämmelsen omfattar även en rättegång som inletts efter konkursbeslutet, måste av boets inträdesrätt följa att en talan mot gäldenären inte ska avvisas. Att den talan prövas är ju en förutsättning för att boet ska ha en rättegång att träda in i.

Huruvida bestämmelsen omfattar också rättegång som inletts efter konkursbeslutet kan det dock råda delade meningar om (jfr Jenny Söderlund, Konkursrätten, 2009, s. 467).

7. Om bestämmelsen i 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen inte skulle vara direkt tillämplig på en rättegång som inletts efter konkursen, betyder emellertid inte det att den saknar betydelse för vad som gäller i fråga om sådan rättegång. Bestämmelsen förutsätter nämligen att en talan mot gäldenären om ett fordringsanspråk kan prövas i sak. I det hänseendet saknas tillräcklig anledning att göra skillnad mellan en pågående och en ny rättegång. Här bör också uppmärksammas bestämmelsen i 9 kap. 19 § konkurslagen. I den föreskrivs att genom ett beslut i en tvist angående en bevakad fordran avgörs endast vilken rätt som tillkommer fordringen i konkursen. Också den bestämmelsen får anses förutsätta att en borgenär utan hinder av gäldenärens konkurs ska kunna föra en talan mot denne angående ett fordringsanspråk, och det även om anspråket får göras gällande i konkursen. En efter konkursbeslutet väckt talan avseende ett sådant anspråk ska således inte avvisas (jfr beträffande äldre rätt NJA 1897 s. 33).

8. Av det anförda följer att mot GA förd talan ska prövas i sak. Med ändring av hovrättens beslut ska därför tingsrättens beslut undanröjas och målet återförvisas till tingsrätten för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Severin Blomstrand, Stefan Lindskog
(referent, särskilt tillägg), Agneta Bäcklund, Ingemar Persson och
Martin Borgeke
Föredragande justitiesekreterare: Helena Tjörnstrand

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**

2011-05-04

Mål nr
Ö 1743-10

SÄRSKILT YTTRANDE

Referenten, justitierådet Stefan Lindskog tillade för egen del:

”1. I målet för d talan skulle ha kunnat avse vid konkursbeslutet identifierbara medel som GA mottagit av EA (eller surrogat för dessa medel, jfr NJA 2009 s. 500) och därmed egendom som, om inte separationsrätt för återvinningskäranden förelåg (jfr NJA 1985 s. 178 beträffande en liknande sakrättslig konflikt), ingick i konkursen. Därvid märks att när ett anspråk mot en konkursgäldenär avser egendom som ingår i konkursen och som gäldenären därför saknar rådighet över (jfr 3 kap. 1 § konkurslagen), har det i rättslitteraturen antagits att processhinder skulle föreligga (hindret skulle dock kunna avhjälpas genom att konkursboet trädde in i processen).

2. Förklaringen till denna rättsuppfattning torde vara att konkursgäldenären ansetts vara ägare till den egendom som ingår i konkursen (jfr Gösta Walin i Svensk Juristidning 1962, s. 719), och att det därför rörde sig om en representationsfråga. Enligt ett nutida synsätt bör emellertid utgångspunkten vara att vid en konkurs övergår den egendom som omfattas av konkursen till konkursboet såsom en särskild juridisk person (i NJA 2010 s. 617 p. 8 noterar Högsta domstolen båda synsätten med konstaterandet att valet inte hade någon betydelse i det fallet). Det synsättet stämmer väl med såväl att gäldenären inte råder över konkursegendomen som att en talan om bättre rätt kan föras direkt mot boet utan att gäldenären behöver ta del i rättegången. Med synsättet framträder också likheten med det fallet att en talan om bättre rätt väcks mot någon som har överlåtit egendomen.

3. Av det angivna synsättet följer att det inte på konkurssystematisk grund finns skäl för att hindra en prövning av en på den ena eller andra grunden (här konkurslagens återvinningsregler) mot konkursgäldenären för talan om bättre rätt till egendom som ingår i konkursen. Det utesluter inte att det kan finnas särskilda skäl för ett sådant sakprövningshinder. I det hänseendet kan då antecknas följande.
4. En aspekt är den rättskraft som en dom mot konkursgäldenären kan ha mot konkursboet. När talan väckts efter konkursbeslutet får det anses klart att en dom mot gäldenären i ett mål som konkursboet inte deltagit i saknar rättskraft mot detta (beträffande det fallet att rättegången pågick vid konkursbeslutet, se Jenny Söderlund, Konkursrätt, 2009, s. 461 ff. med hänvisningar). Det gäller oberoende av vad för talan går ut på.
5. En annan aspekt är att ett konkursbo kan ha ett intresse av att få fastslaget att kärandens anspråk inte kan göras gällande ens mot konkursgäldenären; anspråket kan ju då, typiskt sett, så mycket mindre göras gällande mot boet. Det intresset, som bäst tillgodoses genom boets deltagande i processen, måste emellertid anses tillräckligt beaktat genom reglerna om intervention (jfr beträffande fordran som kan göras gällande i konkursen 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen). Detsamma måste anses gälla konkursboets intresse av att undvika att en dom mot konkursgäldenären får s.k. bevisverkan mot boet. Det kan f.ö. sättas i fråga om det alls finns utrymme för någon sådan verkan och vad den i så fall skulle bestå i (jfr Stefan Lindskog, Skiljeförfarande, 2005, IV:0-5.2.6).
6. I övrigt är det svårt att se att det skulle finnas något särskilt skäl som fordrar beaktande i aktuellt hänseende.

7. Det kan mot bakgrund av det anförda sättas i fråga om uppfattningen att en talan rörande egendom som omfattas av konkursen ska avvisas om den väcks mot konkursgäldenären har fog för sig. Frågan, som inte ställs på sin spets i detta mål, förtjänar emellertid en mer ingående analys än de föregående marginalanteckningarna.”